

NELEGALAUS DARBO PREVENCIJA IR KONTROLĖ

Skirta: UAB “Dengsta”

LEGALUS DARBAS V. NELEGALUS DARBAS

REGLAMENTAVIMAS:

- Darbo kodeksas
- Užimtumo įstatymas
- Užsieniečių teisinės padėties įstatymas
- Administracinių nusižengimų kodeksas

LEGALUS DARBAS V. NELEGALUS DARBAS

KOMPETENTINGOS INSTITUCIJOS:

- Valstybinė darbo inspekcija prie LR SADM
- Migracijos departamentas prie LR VRM

NELEGALAUS DARBO APIBRĖŽIMAS

Nelegaliu darbu laikomos fizinio asmens (darbuotojo) pavaldžiai kitam asmeniui (darbdaviui) ir jo naudai atlygintinai atliekamos darbo funkcijos, kai:

- 1) darbdavys nesudaro darbo sutarties raštu arba nepraneša Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinei įstaigai mažiausiai prieš vieną darbo dieną iki darbo pradžios apie darbuotojo priėmimą į darbą;
- 2) dirba trečiosios šalies pilietis, įdarbintas nesilaikant norminių teisės aktų, reglamentuojančių trečiųjų šalių piliečių įdarbinimą, nustatytos tvarkos.

NELEGALAUS DARBO POŽYMAI

Savarankiški pagrindai konstatuoti nelegalų darbą:

- a) darbdavys nesudaro darbo sutarties raštu;
- b) darbdavys nepraneša Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinei įstaigai mažiausiai prieš vieną darbo dieną iki darbo pradžios apie darbuotojo priėmimą į darbą;
- c) dirba trečiosios šalies pilietis, įdarbintas nesilaikant norminių teisės aktų, reglamentuojančių trečiųjų šalių piliečių įdarbinimą, nustatytos tvarkos.

UŽSIENIEČIŲ KATEGORIJOS

(1) ES ir ELPA piliečiai;

(2) Trečiųjų šalių piliečiai.

ELPA (Europos Laisvosios prekybos asociacijos) valstybės narės: Islandija, Lichtenšteinas, Norvegija ir Švedija.

ES IR ELPA PILIEČIŲ ĮDARBINIMAS LIETUVOJE

- Leidimo dirbti nereikia;
- Būtina gauti ES pažymėjimą ir deklaruoti gyvenamąją vietą Lietuvoje, jeigu ES pilietis ketina gyventi Lietuvoje ilgiau nei 3 mėnesius per pusę kalendorinių metų.

UŽSIENIEČIŲ PILIEČIŲ ĮDARBINIMAS LIETUVOJE

Užsieniečio darbas arba užsiėmimas kita veikla Lietuvos Respublikoje laikomi neteisėtais, neatsižvelgiant į tai, ar gaunama pajamų, ar ne, jeigu jis dirba be leidimo dirbti ir (arba) darbo sutarties ir leidimo laikinai gyventi ar vizos, kai juos būtina turėti (Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 64 str. 1 p.).

UŽSIENIEČIŲ ĮDARBINIMO REGULIAVIMAS

- Užsieniečių teisinės padėties įstatymas;
- Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašas;
- Sprendimo dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams priėmimo tvarkos aprašas;
- Sprendimo dėl užsieniečio aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujančio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams priėmimo tvarkos aprašas.

UŽSIENIEČIŲ ĮDARBINIMO REIKALAVIMAI

- Leidimas dirbti;
arba
- Sprendimas, kad užsieniečių darbas atitinka Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikius arba užsieniečio profesija yra įtraukta į profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis;
+
- Leidimas laikinai gyventi Lietuvoje arba nacionalinė D viza.

UŽSIENIEČIŲ DARBAS. LAIKINAS ĮDARBINIMAS

Užsienietis negali dirbti pagal laikinojo darbo sutartį taip, kaip ji apibrėžiama Darbo kodekse (UTPĮ 62 str. 6 d.).

- Darbdaviu negali būti laikinojo įdarbinimo įmonės, įtrauktos į VDI laikinojo įdarbinimo įmonių sąrašą.

SANKCIJOS

- Nelegalus darbas, įskaitant užsieniečių nelegalų darbą, užtraukia atsakomybę tiek pagal ANK, tiek pagal Užimtumo įstatymą;
- Pagal ANK baudžiamas įmonės vadovas arba įgaliotas asmuo asmeniškai, pagal Užimtumo įstatymą – juridinis asmuo;
- Pagal ANK, sankcija už nelegalų darbą siekia nuo 1000 Eur; pagal Užimtumo įstatymą – 868 Eur už kiekvieną nustatytą nelegaliai dirbusį asmenį.
- Pritaikius sankciją pagal Užimtumo įstatymą, įmonė patenka į nepatikimų mokesčių mokėtojų sąrašą (draudimas dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, gauti paramą ir kt.).

UŽSIENIEČIŲ KOMANDIRAVIMAS

- Būtina gauti leidimą dirbti;
- Užimtumo tarnyboje laisvos darbo vietos registruoti nereikia;
- Priėmęs dokumentus, Užimtumo tarnybos darbuotojas taip pat patikrina, ar:
 - Užsieniečio kvalifikacija nurodytoje darbdavio informacijoje tinkama darbams ar paslaugoms, nustatytiems nurodytoje sutartyje dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo, atlikti;
 - Sutartyje dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo pateikta visa privaloma informacija.

Prašymas iš dokumentai Užimtumo tarnyboje turi būti išnagrinėti ne vėliau, kaip per 7 dienas nuo jų gavimo dienos.

UŽSIENIEČIŲ KOMANDIRAVIMAS UKRAINIETIS IŠ LENKIJOS

Jeigu turi Lenkijos nac. visą arba leidimą gyventi Lenkijoje:

- Gali būti komandiruojamas iki 90 kal. d. (UTPĮ 11 str. 5 d.);
- Būtinas Lenkijos įmonės pranešimas VDI teritoriniam skyriui;
- Būtinas Lietuvos įmonės pranešimas (LDU forma);
- Darbo vietoje būtini dokumentai – darbo sutartis, paslaugų / rangos sutartis, A1 sertifikatas;
- Jei komandiravimas viršija 90 kal. d. – būtina Lietuvos nacionalinė daugkartinė viza (D) arba leidimas laikinai gyventi.

DARBO AR CIVILINĖ (PASLAUGŲ, RANGOS) SUTARTIS? (1)

Darbo sutartis skiriasi nuo civilinių sutarčių. Civilinių sutarčių esmė – šalių įsipareigojimas atlikti tam tikrą iš anksto apibrėžtą užduotį, o darbo sutarties atveju darbuotojas privalo atlikti tam tikrą tęstinio pobūdžio funkciją, nesiejamą su gaunamu rezultatu. Kita darbo santykių ypatybė yra tai, kad atlikdamas darbo funkciją, darbuotojas privalo laikytis darbo tvarkos ir paklusti darbdavio nurodymams, o civilinėse sutartyse šalių pavaldumo nėra. [...] Teismas sutinka su pirmosios instancijos teismo išvada, kad J. P. realiai dirbo UAB „(-)“ naudai, o jo ir administracinės atsakomybės patraukto asmens santykiai turėjo darbo teisinių santykių požymių.

**Kauno apygardos administracinio teismo 2018-05-10 nutartis
administracinėje byloje Nr. AN2-206-327/2018**

DARBO AR CIVILINĖ (PASLAUGŲ, RANGOS) SUTARTIS? (2)

CK 6.644 straipsnis. Rangos sutarties samprata

Rangos sutartimi viena šalis (rangovas) įsipareigoja atlikti tam tikrą darbą savo rizika pagal kitos šalies (užsakovo) užduotį ir perduoti šio darbo rezultatą užsakovui, o užsakovas įsipareigoja atliktą darbą priimti ir už jį sumokėti.

CK 6.716 straipsnis. Paslaugų sutarties samprata

Paslaugų sutartimi viena šalis (paslaugų teikėjas) įsipareigoja pagal kitos šalies (kliento) užsakymą suteikti klientui tam tikras nematerialaus pobūdžio (intelektines) ar kitokias paslaugas, nesusijusias su materialaus objekto sukūrimu (atlikti tam tikrus veiksmus arba vykdyti tam tikrą veiklą), o klientas įsipareigoja už suteiktas paslaugas sumokėti (1 dalis).

Šio skyriaus nuostatos taikomos tik tokioms paslaugoms, kai tarp paslaugų teikėjo ir kliento neatsiranda darbo ar kitokių pavaldumo (subordinacijos) santykių (2 dalis).

RANGOVO IR SUBRANGOVO ATSAKOMYBĖ (1)

Jeigu darbdavys, nelegaliai įdarbinęs trečiosios šalies pilietį dirbti tam tikro darbo, yra subrangovas, tiesioginis jo rangovas yra subsidiariai atsakingas už šio straipsnio 5 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytų piniginių įpareigojimų įvykdymą, išskyrus atvejį, kai jis raštu iš subrangovo pareikalavo pateikti trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo dokumentus, nurodytus šio straipsnio 2 dalyje, ir ėmėsi priemonių jų teisingumui patikrinti.

Jeigu rangovas ar kiti subrangovai žinojo apie tai, kad darbdavys yra nelegaliai įdarbinęs trečiosios šalies pilietį, jie taip pat yra subsidiariai atsakingi už šio straipsnio 5 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytų piniginių įpareigojimų įvykdymą. Subsidiari rangovo ar kitų subrangovų atsakomybė reiškia tai, kad tiek šio įstatymo 55 straipsnyje nurodyta institucija, tiek nelegaliai dirbęs trečiosios šalies pilietis turi teisę nukreipti savo piniginių reikalavimą į juos ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo tos dienos, kai suėjo jų piniginių reikalavimo darbdaviui terminas, tačiau darbdavys jų piniginių reikalavimo nepatenkino arba patenkino nevisiškai.

VDI taip pat skiria baudą rangovui nuo 868 iki 2 896 eurų už kiekvieną nelegaliai dirbusį trečiosios šalies pilietį, išskyrus atvejį, kai rangovas raštu iš subrangovo pareikalavo pateikti trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo dokumentus, nurodytus šio straipsnio 2 dalyje, ir ėmėsi priemonių jų teisingumui patikrinti. Tokie patys veiksmai, padaryti rangovo, jau bausto už šį pažeidimą per pastaruosius 2 metus, užtraukia baudą rangovui nuo 2 896 iki 5 792 eurų už kiekvieną nelegaliai dirbusį trečiosios šalies pilietį.

RANGOVO IR SUBRANGOVO ATSAKOMYBĖ (2)

Užsakovas, siekdamas išvengti subsidiarios atsakomybės, privalo tikrinti, ar pasitelkti rangovai teisėtai įdarbino užsieniečius.

Patikrinimo metu Užsakovas turės nedelsiant pateikti VDI inspektoriui patvirtinančius rašytinius dokumentus:

- Darbo sutartį;
- Leidimą dirbti;
- Nacionalinę D vizą / leidimą laikinai gyventi;
- Įrodymą dėl asmens socialinio draudimo;
- Įrodymą dėl duomenų pranešimo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai;

Be to, Užsakovas turi imtis priemonių dokumentų teisingumo tikrinimui.

AČIŪ UŽ DĖMESĮ